

Nyhetsbrev april 2021

– arbetet med de nationella minoriteterna

Öppna samråd

Sedan årsskiftet har kommunen genomfört öppna digitala samråd med samer, sverigefinnar, tornedalingar, kväner och lantalaiset. Samråden är viktiga tillfällen för de nationella minoriteterna lyfta fram sina behov och önskemål samt ett tillfälle att träffa kommunpolitiker. Vid de öppna diskuterades kommunens olika prioriteringar och kommunens kommande arbete med att utöka samråden för att nå fler målgrupper utifrån den uppdaterade lagen. Arbetsgruppen för det minoritetspolitiska arbetet presenterade ett förslag på en gemensam budgetfördelning av statsbidraget för minoritetsarbetet för finska, meänkieli och samiska.

Inför samråden uppmuntrades de nationella minoriteterna att också uttrycka behov och lämna förslag via en anonym förslagsbrevlåda på www.umea.se/minoriteter.

Öppet samråd med samer

Den 26 januari genomförde Umeå kommun ett öppet samråd med samer i Umeå. Mötet genomfördes digitalt på grund av pandemin via den samarbetsplattformen Teams. På mötet deltog samer i Umeå, politiker från kommunala nämnder och tjänstepersoner från olika verksamheter.

Inför mötet skickade Delegationen för samiska frågor ett yrkande till Umeå kommun angående hanteringen av 2020 års statsbidrag och samrådsformerna. Delegationen upplevde att de har fått mindre insyn och inflytande i frågor som rör samerna i kommunen. De hänvisade till lagar och konventioner som reglerar minoritetsarbetet och de urfolksrättigheter som samerna har. Genom yrkandet ville delegationen initiera ett utvecklingsarbete av samrådsprocessen och samrådsformerna mellan samer i Umeå och Umeå kommun.

Vid samrådet diskuterades även frågor som rör förskola och äldreomsorg på samiska. Föräldrar upplever att de inte får tillräcklig information om vad som sker på den samiska förskoleavdelningen Hublluo och vill få större möjlighet att påverka. När det gäller samisk äldreomsorg diskuterades äldre personers isolering och möjligheterna att använda digital teknik för att ses.

Öppet samråd med sverigefinnar

Det öppna samrådet med sverigefinnarna genomfördes 8 februari digitalt. Mötet var välbesökt och diskussionsämnena var många. Här är några synpunkter som kom från minoriteten:

Samråden ska vara strukturerade, välplanerade och systematiska så att minoriteterna vet förutsättningarna för samråden. Deltagarna måste ges möjlighet att förbereda sig inför samråden.

Sverigefinska delegation har träffat kommunens arbetsgrupp för att samtala om delegationens syfte och hur samråden kan se ut framöver. Det kan vara olika frågor som hanteras i referensgrupper och på öppna samråd.

Kommunen kommer att göra en översyn inom styrning och ledning för att effektivisera och där ingår riktlinjer och arbetsordningar för samråd och samverkan. Ändringen i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ställer högre krav på samråd och kommunen måste därför samråda med fler målgrupper, exempelvis barn, föräldrar och brukare.

Kommunen vill se över samråden tillsammans med minoriteterna och hitta nya bättre arbetsformer. Så småningom kommer de nationella minoriteterna att bli inblandade i den processen.

Öppet samråd med tornedalingar, kväner och lantalaiset

Det öppna samrådet med denna minoritet genomfördes den 15 februari digitalt. Bland annat följande diskussioner ägde rum på det samrådet:

När samråd nu existerar med sverigefinnar borde kommunen också bjuda in tornedalingar till samråd både för äldre och inom utbildning. Idag har föreningen Tornedalingar i Umeå tagit ett stort ansvar, men det måste också synas i den kommunala planeringen.

Det är inte så många som efterfrågar språk, utan man efterfrågar mer kultur. Samråd har inte varit en huvudfråga för föreningen. Tornedalingarna, kväner och lantalaiset måste tillsammans med kommunen ta fram en ordning och struktur för samråden och kommunen måste söka efter personer med olika behov.

Kommunen ska se över de kommunala råden som helhet och policyprogrammen för att utveckla samråden och samverkan. Den ändrade lagstiftningen ställer också högre krav. Det är viktigt att enas om begreppen och vad man menar med samråd och samverkan.

Anpassningar på grund av coronaviruset

På grund av coronaviruset och sjukdomen covid-19 ställdes flera planerade aktiviteter inom minoritetsarbetet in under 2020, bland annat träffpunkterna för samer och finsktalande seniorer. Pandemin har också medfört att ett färre antal samråd med de nationella

minoriteterna har genomförts under 2020. Som ett alternativ till fysiska träffpunkter för seniorer utvecklar kommunen digitala lösningar för att motverka ensamhet och främja den psykiska hälsan hos seniorerna. Information om coronaviruset och sjukdomen covid-19 finns på www.umea.se/coronavirus.

Informationskampanjen Rättigheter ger möjligheter

Under 2020 har Umeå kommun drivit informationskampanjen *Rättigheter ger möjligheter*. Syftet med kampanjen är att informera om kommunens service på de nationella minoritetsspråken och vilka rättigheter som de nationella minoriteterna har. Kampanjen genomförs digitalt via sociala medier, VK och Folkbladets webbplatser och även fysiskt genom skyltning. Delar av kampanjen har genomförts med fokus på finska, meänkieli och samiska. Det som återstår är delarna för romer och judar som kommer att avsluta kampanjen under 2021.

Ubmeje är Umeå

I samband med samernas nationaldag den 6 februari lanserade Umeå kommun kortfilmen om Umeås samiska namn – Ubmeje – på kommunens webbplats och i sociala medier. Filmen berättar att den samiska kulturen alltid har varit en naturlig del av Umeå och att Umeå fortfarande har en stark samisk närvaro. Filmen är framtagen i samråd med Delegationen för samiska frågor Umeå och har berättarröst på umesamiska och svenska.

Bild 1. Filmen om namnet Ubmeje är animerad och finns tillgänglig på Umeå kommuns Youtubekonto.

Skola

Minnesdagen för Förintelsens offer

Onsdagen den 27 januari uppmärksammades den internationella minnesdagen för förintelsens offer genom en temadag för elever i årskurs 9 i Umeå kommun. Årets temadag genomfördes digitalt genom förinspelade presentationer och samtal med Zikaron, en av kommunens minoritetssamordnare, den tidigare ordföranden i Judiska föreningen i Umeå och en avhoppare från NMR.

Temadagen genomförs årligen efter ett inriktningsbeslut från för- och grundskolenämnden 2013 och är en del av skolornas värdegrundsarbete.

Förskola på finska

Umeå kommun arbetar med samrådsformer med fokus på nationella minoriteter inom området utbildning, inledningsvis på finska, samiska och meänkieli för vilka Umeå kommun ingår i förvaltningsområde för. Arbetet påbörjas med en inventering, syftet för inventeringen är huvudmannens uppdrag i relation till lagstiftning som gäller nationella minoriteter inom området utbildning.

Arbetet genomförs inom förskolan och i det arbetet ingår bla analyser, enkäter och samrådsmöten. Som en del av detta arbete genomfördes ett samråd inom förskolan den 13 april digitalt med vårdnadshavare. Här finns några synpunkter som kom fram på det mötet:

Man uttryckte ett behov att det är viktigt att barnet får språket och kulturen från förskolan. Och tankar kring hur kan man på bästa sätt stötta upp barnen med det finska språket och kulturen? Det fanns också önskemål om transparens i verksamheten, hur man jobbar på enheten, vilka pedagogiska metoder som används osv. Detta digitala samråd kommer att följas upp i maj.

Man har gjort en omorganisation på förskolan för att bättre kunna arbeta med språket, grupperna har gjorts mer åldersnära.

Förskola på samiska

I stadsdelen Berghem ligger den samiska avdelningen Hublluo som är en av fyra avdelningar på förskolan Snöflingan. Hela förskolan arbetar utifrån ett interkulturellt förhållningssätt där olikheter välkomnas och ses som en tillgång. Att skapa tillgängliga och likvärdiga miljöer samt att stärka alla barns språkutveckling är också hela förskolans gemensamma målområden. Som samisk avdelning utgår Hublluo ifrån Lpfö i sin pedagogiska planering där det samiska årshjulet med de åtta årstiderna får en central plats. De samiska språken skall löpa som en röd tråd genom verksamheten inom socialt samspel, lärande och aktiviteter. Avdelningen har för närvarande personal som talar lule- och nordsamiska och genom det samiska språknavet

kompletteras språkmiljön med syd-, ume- och nordsamiska. Förskolan har eget tillagningskök där måltidsservice som gått en kort kurs i samisk matlagning tillreder samisk mat till förskolan en gång i månaden.

I vår kommer den tältkåta som stått uppställd utanför Tráhppie på Gammlia monteras upp på förskolans gård. Förskolan hoppas att det kan bli en mötesplats för samtal, lek och aktivitet. En renrajd i trä skall också komplettera barnens gård denna vår.

Finskt och samiskt språknav

Kompetenscentrum för flerspråkighet (KCF) arbetar tillsammans med personal på de finska och samiska avdelningarna på förskolorna Lundagård och Snöflingan. Samarbetet syftar till att utveckla språkinriktade aktiviteter på förskolan för de finsk- respektive samisktalande barnen. Språknaven ska binda ihop kompetenser inom språken och kulturen samt länka samman de yngre med de äldre. Naven är en del i att ge kompetensförstärkning i Umeå kommuns förskolor och skolor om vad det innebär att tillhöra en nationell minoritet samt hur förskolan och skolan kan arbeta med att stärka kunskaperna bland barn och elever.

Språkstödarna från KCF träffar personalen regelbundet och ska stödja förskolans planering av en fungerande och hållbar grundverksamhet.

Äldreomsorg

Enkätundersökning om behov

Sedan den 1 januari 2020 ingår Umeå kommun i förvaltningsområdet för meänkieli och därmed har tornedalingar, kväner och lantalaiset eller talare av meänkieli eller personer med meänkieli som arvsspråk rätt till förskola och äldreomsorg helt eller till väsentlig del på meänkieli. Detsamma har gällt finska och samiska sedan 2011 och 2010. Kommunen ska också erbjuda äldreomsorg helt eller till väsentlig del på jiddisch och romani chib om kommunen har tillgång till personal som talar de språken. Kommunen ska också ta hänsyn till äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Med anledning av detta genomförde äldreomsorgen våren 2020 en enkätundersökning av behov av äldreomsorg på minoritetsspråk eller med kulturell inriktning. Enkäten utformades i samråd med de nationella minoriteterna och kompletterades med intervjuer. Närmare 30 personer besvarade enkäten varav de flesta talar eller förstår minst ett av de nationella minoritetsspråken. Det fanns ingen som identifierade sig som rom eller som hade kunskaper i romani chib. De flesta uttrycker behov av service på finska, men det finns också ett uttryckt behov av service på meänkieli. De svarande som identifierar sig som judar och samer ser ett större behov av kultur, bland annat via träffpunkter och på vård- och omsorgsboenden.

Nätverk för finsktalande personal i socialtjänsten omfattar nu även meänkieli

Det finns ett nätverk inom socialtjänsten utifrån behov för att kunna utbyta erfarenheter och diskutera frågor som rör implementering och följsamhet till lagstiftningens intentioner inom socialtjänsten. Syftet med nätverket är att stärka de punkter/åtgärder som är viktiga att förbättra i verksamheten utifrån Umeå kommuns uppdrag i förvaltningsområdet för finska och nu även för meänkieli. Kommunikation och information är särskilt viktigt att samordna inom socialtjänsten.

Aktiviteter för finsktalande seniorer

Veckorna går fort för en finskspråkig samordnare...

Året 2021 har börjat med nya utmaningar. Under januari månad anordnare Nationell kompetenscentrum anhöriga (Nka) ett seminarium med tema "Anhörigskap i perspektiv – minoriteter och urfolk" där vi samordnarna: Camilla Törnroos och Riitta Päivärinta hade möjlighet att berätta om vårt arbete inom äldreomsorgen i Umeå. En spännande och lärorik upplevelse som var uppskattat av deltagarna.

Pandemin har varit en stor del av vardagen på olika sätt. Samordnarens uppgift har varit att sprida information om covid-19 vaccinationerna på finska till äldre så att alla vet när och var de kan vaccinera sig. En del finskspråkiga äldre har behövt muntlig information om vaccineringen. Information har kommit från kommunen, regionen och länsstyrelsen.

I början av mars månad hade vi finska minoritetssamordnare/aktivitetssamordnare i Umeå en digital träff för andra kollegor i Sverige och berättade om vårt arbete i Umeå och utbytte erfarenheter med andra. Det är utvecklande att få höra hur andra har det. Vårens närverksträff inom socialtjänsten har hållits digitalt och det är verkligen viktigt att vi har dessa träffar där olika verksamheter möts och diskuterar service till minoriteter tillsammans. Det känns mycket tillfredställande att finska Tv-kanaler fungerar nu på Ersboda vård- och omsorgsboende – i hela huset!

25. mars ordnades en digital eftermiddagsföreläsning med frågestund om psykisk hälsa i samarbete med "Kultur för seniorer". Robert Storbacka, PTP psykolog från geriatriskt centrum föreläste på finska om vilka faktorer påverkar vår psykiska hälsa, vilka signaler vi bör vara uppmärksamma på och vad vi kan göra själv då vi känner att den psykiska hälsan börjar svikta. En stor eloge till Robert som höll sin första föreläsning på finska.

"Digikahvi" (digikafé) varannan fredag klockan 13.30-14.30 har blivit ett lyckat koncept som passar också män. Vi diskuterar aktuella ämnen och deltagarna lämnar förslag på aktiviteter som jag som samordnare sedan förverkliga. Deltagarna har också lyft frågan om hur när vi äldre som inte har digitala medier.

Hälsningar Riitta Päivärinta.

Bild 2. Bild från föreläsningen på finska om psykisk ohälsa med Robert Storbacka.

Aktiviteter för samiska seniorer

Under januari månad anordnade Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) ett seminarium med temat "Anhörigskap i perspektiv – minoriteter och urfolk" där samordnarna Camilla Törnroos och Riitta Päivärinta hade möjlighet att berätta om sitt arbete inom äldreomsorgen i Umeå. En spännande och lärorik upplevelse som var uppskattat av deltagarna.

I samarbete med andra samiska samordnare i andra förvaltningskommuner och Medborgarskolan Lycksele har det arrangerats digitala föreläsningsserier, den första serien handlade om samisk historia och under våren anordnas nästa serie med temat samisk hälsa.

Den samiska träffpunkten på Tráhppie har varit stängd sedan mars 2020. I stället har de samiska seniorerna erbjudits digitala träffar som kallas för Kaffekoppen. Deltagarna fikar och samtalar kring olika teman, bland annat samisk mat, hantverk, böcker och boktips.

Samordnaren håller på att ta fram en informationsväska med samiska föremål som kan användas vid aktiviteter för samiska seniorer, bland annat på vård- och omsorgsboenden. Samordnaren bygger också upp en kunskapsbank med filmer om samiskt hantverk och kunskap för VR och intervjuar också samer om deras liv och kunskap så att deras kunskap ej går förlorad.

Kontakt

Kontakta gärna Riitta Päivärinta Stenvall, samordnare för äldreomsorgen (finska och meänkieli) på telefon 070-272 91 07 eller via mejl riitta.paivarinta@umea.se eller Camilla Törnroos, samordnare för samisk äldreomsorg, på telefon 076-800 21 01 eller via mejl camilla.tornroos@umea.se för att få veta mer om kommunens aktiviteter för seniorer.

Besök gärna våra sidor www.umea.se/minoriteter, www.umea.se/suomeksi (för finska nyheter) och www.facebook.com/ubmeje för mer information om vad som sker i Umeå vad gäller Umeå kommun som förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska.

Aino Dahl, minoritetssamordnare

090-16 11 57, 070-622 56 77

Peter Steggo, minoritetssamordnare

090-16 12 60, 070-201 04 95